

Людмила АЛЕКСЕЄНКО

доктор економічних наук, професор, Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту Західноукраїнського національного університету, Івано-Франківськ, Україна, l.alekseienko@wunu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-4840-0188

Оксана ТУЛАЙ

доктор економічних наук, професор, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна, o.tulai@wunu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-5588-7046

Степан БАБІЙ

старший викладач, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна, sbabii@wunu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0001-5052-2702

ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ: ФІНАНСУВАННЯ ТА ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ ПРОЗОРОСТІ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Вступ. *Війна стала частиною буття сучасної України та спричинила кардинальні зміни в суспільстві, переформатування економічних процесів як на національному, так і в глобальному масштабі. Це актуалізувало науковий дискурс щодо досягнення політико-соціальної й економічної стабільності у повоєнний період та векторів відновлення економіки з урахуванням різноманітних сценаріїв гарантування безпеки країни. Суспільна солідарність і самосвідомість країн демократичного ладу дають змогу Україні, як країні-кандидату на вступ до Європейського Союзу, не тільки вести воєнні дії, а й розробляти галузеві стратегії розвитку. Оскільки для Української держави немає іншої моделі економічного відновлення і розвитку, окрім як виконання правил (вимог) ЄС та 19 структурних маяків у рамках програми співробітництва з МВФ, вибір варіантів фінансування відновлення економіки має відповідати принципам відновлення, зокрема: прозорості, підзвітності і верховенству права, що сприятиме розширенню кола потенційних інвесторів і покращенню інвестиційного клімату в умовах геополітичного протистояння.*

Мета – поглибити теоретико-прикладні засади повоєнного відновлення економіки, а також обґрунтувати доцільність застосування принципів прозорості для досягнення координованих дій учасників відновлення української економіки з урахуванням впливів геополітичного протистояння.

Висновки. *Обґрунтовано необхідність відновлення промислової інфраструктури для стимулювання не тільки вітчизняної економічної й ділової активності, а й виведенню більшої кількості промислової продукції на ринок Європейського Союзу. Проаналізовано пріори-*

тетність розробки проєктів відновлення економіки, які мають стати важливими структурними елементами у формуванні ринку проєктів. Для адекватної оцінки привабливості і відповідності проєктів інтересам економіки та бізнесу запропоновано модель оцінювання об'єктів фінансування. Розглянуто перспективи придбання фінансово доступного житла з урахуванням фінансового становища громадян, оцінки вартості житла і його доступності на ринку житлової нерухомості, визначення базисних трендів окремих характеристик державних програм і підходи до їх адаптування для тимчасово переміщених осіб.

Перспективи. Україна у своєму розвитку керується принципами та нормами ЄС, які розроблені для розвинутих економік. Ними визначені вектори відновлення економіки, які ґрунтуються на чотирьох підходах: дотримання принципів відновлення економіки; розвиток господарського комплексу на середньо- і довгостроковий період із балансуванням міжгалузевих зв'язків і ресурсів; розширення переліку фінансових інструментів для стимулювання залучення міжнародних донорів, іноземних і приватних інвестицій; встановлення переліку основних критеріїв для відбору проєктів. Нові історичні реалії для майбутньої відбудови національної економіки потребують подальших наукових досліджень щодо доступу до фінансування з конкурентоспроможною вартістю капіталу, підготовки проєктів інфраструктурної і виробничої компоненти програм відновлення та реконструкції, розробки наукових методик алгоритму розподілу загального фінансування між секторами і стратегічними програмами з наданням пріоритетів трансформації і модернізації оборонної промисловості.

Ключові слова: відновлення економіки, фінансування, проєкт, принцип прозорості, фінансово доступне житло, геополітика.

Рис.: 2, бібл.: 35.

Lyudmyla ALEKSEYENKO

Dr. Sc. (Economics), Prof., Ivano-Frankivsk Research and Development Institute of Management of the West Ukrainian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, l.alekseienko@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-4840-0188

Oksana TULAI

Dr. Sc. (Economics), Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, o.tulai@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-5588-7046

Stepan BABII

senior lecturer, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, sbabii@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-5052-2702

RECOVERY OF THE ECONOMY: FINANCING AND COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLES OF TRANSPARENCY IN THE CONDITIONS OF GEOPOLITICAL OPPOSITION

Introduction. The war became part of the existence of modern Ukraine and caused radical changes in society, reformatting of economic processes both on a national and global scale. This updated the scientific discourse on the achievement of political, social and economic stability in the post-war period and the vectors of economic recovery, taking into account various scenarios of guaranteeing the country's security. Social solidarity and self-awareness of demo-

cratic countries enable Ukraine, as a candidate country for joining the European Union, not only to conduct military operations, but also to develop sectoral development strategies. Since there is no other model of economic recovery and development for the Ukrainian state, except for the implementation of EU rules (requirements) and 19 structural beacons within the framework of the cooperation program with the IMF, therefore the choice of financing options for economic recovery must comply with the principles of recovery, in particular transparency, accountability and the rule of law, which will contribute to expanding the circle of potential investors and improving the investment climate in conditions of geopolitical confrontation.

The purpose of the article is to deepen the theoretical and applied foundations of the recovery of economies after wars and military conflicts, as well as to substantiate the expediency of applying the principles of transparency to achieve coordinated actions of participants in the recovery of the Ukrainian economy, taking into account the effects of geopolitical confrontation.

Results. The need to restore the industrial infrastructure to stimulate not only domestic economic and business activity, but also the introduction of a greater number of industrial products to the market of the European Union is substantiated. The priority of the development of economic recovery projects, which should become important structural elements in the formation of the project market, is analyzed. In order to adequately assess the attractiveness and compliance of projects with the interests of the economy and business, a model for evaluating financing objects is proposed. Prospects for the purchase of affordable housing by citizens, taking into account the financial situation of citizens, assessment of the cost of housing and its availability on the residential real estate market, determination of basic trends of individual characteristics of state programs and approaches to their adaptation for temporarily displaced persons are considered.

Conclusions. Ukraine, as a candidate country for joining the European Union, is guided in its development by the principles and norms of the EU, which are developed for developed economies. We have determined the vectors of economic recovery, which are based on four approaches: compliance with the principles of economic recovery; development of the economic complex for the medium and long-term period with balancing of inter-branch connections and resources; expansion of the list of financial instruments to stimulate the attraction of international donors, foreign and private investments; establishment of a list of main criteria for project selection. New historical realities for the future growth of the national economy require further scientific research on access to financing with a competitive cost of capital, the preparation of projects for the infrastructure and production components of recovery and reconstruction programs, the development of scientific methods of the algorithm for the distribution of general funding between sectors and strategic programs with the provision of priorities for transformation and modernization defense industry.

Keywords: economic recovery, financing, project, principle of transparency, affordable housing, geopolitics.

JEL Classification: H39, H56.

Постановка проблеми. В умовах воєнної агресії особливо загострюються фінансові, економічні й геополітичні кризи, що зумовлюють зміну технологічних укла-

дів і їхній вплив на вибір пріоритетів міжнародного співробітництва та партнерства в умовах цифрової трансформації світової економіки.

В Україні війна спричинила масштабні зміни в економіці: руйнування виробничої та соціальної інфраструктури, втрату частки промислового потенціалу, зниження ділової активності, зростання безробіття та зниження купівельної спроможності населення. В. Геєць визнає, що соціальні взаємодії змінили характер з мирного способу життя на спосіб у середовищі, де проблеми економічної і фізичної безпеки стали першочерговими [1, с. 4].

В умовах нестабільності світової економіки й світових фінансів актуальними є дослідження, спрямовані на розробку теоретичних і прикладних питань, пов'язаних із пошуком сучасної моделі й нових джерел відбудови економіки в умовах цифрової трансформації. Програма розвитку ООН та Міністерство відновлення масштабують проєкти відбудови в різних регіонах України і співпрацюють у технічній підтримці відбудови; активізації цифровізації процесів реконструкції, розвитку та моніторингу у сфері регіонального розвитку; доступі громад до міжнародного донорського фінансування; посиленні потенціалу місцевого самоврядування в реалізації інфраструктурних проєктів; підвищенні енергоефективності соціальної інфраструктури.

Відкрита економіка сприяє поглибленню спеціалізації виробництва за рахунок залучення нових знань і технологій, а також формуванню сприятливого інвестиційного клімату. Поділяємо точку зору М. Зверякова, що створення нової моделі економічного розвитку країни після воєнних дій не може не враховувати її історію, традиції, умови соціально-економічного функціонування за роки незалежності, місце у світогосподарській системі [2, с. 4]. Сучасна економічна модель України, з одного боку, асимілює загальні закономірності світового соціально-економічного розвитку з зрілими ринковими механізмами, а з іншого – увібрала ринкові

форми господарювання, що збереглися з радянської господарської системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах геополітичної нестабільності й конфліктів уряди країн, міжнародні організації, приватний сектор і громадяни не можуть спрямовувати зусилля на досягнення загальних цілей. А. Белянська, досліджуючи геополітичне протистояння, визначила, що макроекономічна невизначеність спричинює рецесію, і окреслила заходи з використанням новокейнсіанської моделі DSGE для скорочення впливу невизначеності на реальну економіку [3]. В. Лаура визнає, що ускладнення фінансової ситуації і криза вартості життя в світовій економіці підвищили ризики та виявили складні компроміси для макропруденційної політики між забезпеченням стійкості фінансової системи та згладжуванням макрофінансового циклу [4].

Л. Ян актуалізує канал конкурентної взаємодії і, використовуючи новий емпіричний підхід, доводить, що ефекти рівноваги є однозначно антициклічними, оскільки збільшення інвестицій потужними компаніями не витісняє інвестиції фінансово нестабільних конкурентів [5]. Транскордонна міграція, на думку О. Мірто, може діяти як важливий механізм адаптації до потрясінь, характерних для країн з конфліктами, а також може мати непередбачені наслідки для стабільності бізнес-циклу [6]. К. Дибчак, Ш. Хуа, М. Ярмузек, Р. Чжан і І. Чжан, використовуючи ключові моделі заощаджень, відстежують їх неоднорідність у домогосподарствах із низьким рівнем доходів і фінансовою невизначеністю [7].

А. Крисоватий проаналізував сильні та слабкі сторони стійкості економіки і публічних фінансів України до зовнішніх викликів і внутрішніх загроз, зауваживши, що сьогоднішні воєнні реалії – час руйнування ілюзій, які базувалися на утопічних, а іноді

популістських, відірваних від життя наукових підвалинах думок великих філософів і економістів [8, с. 27].

Формуванню моделі економічного розвитку та соціального ринкового господарства в нових історичних реаліях присвятив публікації М. Зверяков [2, с. 3–19; 9, с. 3–23]. В. Геєць актуалізував питання теорії і практики політики соціальної якості в повоєнній Україні [1, с. 3–22]. Післявоєнна реконструкція економіки України, на думку А. Гриценко, відбуватиметься в принципово нових вихідних умовах, відкриє простір для використання стратегії національно укоріненого розвитку, яка є поєднанням внутрішньої інклюзивності (спирається на мобілізацію всіх внутрішніх чинників) із зовнішньою інклюзивністю (використання глобалізації для реалізації інтересів національного соціально-економічного розвитку) [10, с. 48–49].

Наукові дослідження досвіду країн, що здійснювали відновлення економік і соціального сегменту післявоєнних конфліктів, провели І. Самоходський [11], О. Вітер, О. Килин, Н. Стручок [12, с. 15–21]. Ю. Петрушенко, А. Кузнецов, Ю. Деркач актуалізували необхідність забезпечення доступності житла для внутрішньо переміщених осіб шляхом пошуку нових форм і методів залучення різноманітних джерел фінансування житлової нерухомості [13, с. 101–113]. На основі емпіричного аналізу визначили, що найбільш значущим параметром, який впливає на обсяги будівництва житла, є обсяг інвестицій у житлове будівництво в розрахунку на одну особу; важливим, проте менш вагомими є дохід на одну особу населення та фактичні ціни на житло з урахуванням рівня розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Вибору пріоритетних стратегій для відновлення економіки України та залученню іноземного фінансування у різних форма-

тах присвячено дослідження О. Охріменко та Р. Попова [14]. Л. Верховод визнає, що в умовах воєнних конфліктів економічна система адаптується та породжує нові практики, але виникають парадоксальні ситуації, коли з'являються можливості заробляти на конфлікті [15, с. 22]. Стійкість національних економік в умовах нестабільного зовнішнього і внутрішнього середовища і фінансові аспекти відновлення економік в умовах геоекономічного протистояння висвітлені фрагментарно.

Метою дослідження є поглиблення теоретико-прикладних засад відновлення економіки, а також обґрунтування доцільності застосування принципів прозорості для досягнення координованих дій учасників відновлення української економіки з урахуванням впливів геополітичного протистояння.

Виклад основного матеріалу дослідження. Геополітичне протистояння зумовлено синхронним розвитком гібридних економічних, інформаційних і депопуляційних загроз, формуванням нових можливостей впливу із залученням технологій штучного інтелекту, а також посиленням протистояння в кіберпросторі. Глобалізація зумовила посилення залежності національних економік від складної ситуації у світовій економіці. М. Джованні та Р. Осса в праці “Політична економія міжнародного регуляторного співробітництва” визначають, що ефективність регуляторної політики і міжнародних угод залежать від того, наскільки збігаються інтереси виробників у різних країнах і чи є конфлікти [16, с. 2168–2200].

В умовах геополітичного протистояння у різних точках світу періодично виникають та тривають воєнні конфлікти різної інтенсивності. За оцінками Організації Об'єднаних Націй, для надання підтримки 339 мільйонам людей в усьому світі, потерпілим від конфліктів і стихійних лих,

у 2023 р. потрібна гуманітарна допомога на суму 51 млрд дол США. Координатор Міжнародного валютного фонду Ф. Буске зауважує, що курс на процвітання залежить від підтримки міжнародним співтовариством миру як глобального суспільного блага [17]. Нестабільність, конфлікти й пов'язані з ними вторинні ефекти безпосередньо впливають на всіх громадян постраждалих країн і можуть поширюватися на інші країни.

У світовій економіці конфлікти ведуть до фрагментації та регресу в торгівлі, потоках капіталу, міграції і нівелюють співробітництво між країнами. Л. Верховод визнає, що обслуговування потреб збройних протистоянь стало складовою глобальної економічної системи [15, с. 21]. Зокрема, свідченням цього є щорічні доходи оборонних корпорацій.

У стратегічному плані управління воєнним конфліктом у більшості випадків потребує застосування такого складного і суперечливого інструменту, як санкції. Економічні і фінансові санкції є компонентами інструментарію, які використовують уряди як частину міжнародної дипломатії, і засобом ізоляції країн, що провокують воєнні конфлікти. С. Марко, Л. С. Голдберг і Г. Ла Спада зауважують, що фінансові санкції запроваджують країни, в яких дотримуються демократії прав людини [18]. Проте економічні санкції є найбільш ефективними в передвоєнній стадії конфлікту, а вже на етапах середньої й високої інтенсивності протистояння ("sub-threshold conflict") більш дієвими є фінансові санкції. Вони обмежують суб'єктів господарювання (країни, компанії, фізичних осіб) у купівлі чи продажу фінансових активів або в доступі до кастодіальних чи інших фінансових послуг. Також фінансові санкції обмежують доступ до міжнародної платіжної системи і, зокрема, до мережі SWIFT.

Європейський Союз у відповідь на воєнне вторгнення в Україну увів безпрецедентні санкції, спрямовані на те, щоб скоротити можливість країни-агресора фінансувати війну, змусити російську політичну еліту заплатити економічну й політичну ціну та зменшити економічну базу країни-агресора. Рада ЄС ухвалила одинадцять пакетів економічних та індивідуальних санкцій, які охоплюють такі заходи: інструмент боротьби з обходом санкцій, який передбачає активізацію двосторонньої та багатосторонньої співпраці з третіми країнами (у т.ч. в контексті обходу санкційних обмежень); заборона транзиту через територію країни-агресора; імпортно-експортний контроль та обмеження; індивідуальні санкції тощо [19].

Вторинним ефектом геополітичного протистояння і військових конфліктів є біженці. Три чверті країн, що приймають велику кількість біженців, є країнами з низьким і середнім доходом. За даними Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на кінець 2022 р. в усьому світі була рекордна кількість переміщених осіб – 108 мільйонів [17]. Відповідно, уряди країн мають задовольняти потреби власного народу та знаходити способи ефективної інтеграції прибулих громадян. Забезпечуючи глобальне суспільне благо, актуалізується проблема підтримки державою й приватним сектором ефективності соціальної інтеграції і створення робочих місць для переміщених осіб.

Стратегічними детермінантами протистояння воєнній агресії є захист суверенітету й національних інтересів. Відновлення України буде відбуватися в процесі європейської та євроатлантичної інтеграції. Для досягнення політико-соціальної й економічної стабільності у повоєнний період важливо мінімізувати ризики і невизначеність, забезпечити безпеку країни і визначити вектори відновлення.

Війна зумовлює переформатування економіки як на національному, так і в глобальному масштабі. В Україні вона спричинила масштабні зміни в економіці: руйнування виробничої та соціальної інфраструктури, втрату частки промислового потенціалу, зниження ділової активності, зростання безробіття та зниження купівельної спроможності населення. У 2022 р. ВВП України втратив 29,1%; у цінах цього року без впливу інфляції він становив 3,86 трлн грн проти 5,45 трлн грн у 2021 р. План відновлення України оцінюється у 750 млрд дол. Під час війни національній економіці було завдано прямих збитків на 150 млрд дол. з них майже 60% припадають на житло та інфраструктуру [20]. Це посилило тренди економічної нестабільності та погіршення бізнес-клімату.

У 2022 р. за програмою релокації 800 підприємств було переміщено до більш безпечних регіонів, з яких 623 відновили роботу [21]. Найбільше підприємств релокувалися до Львівської (24%), Закарпатської (14,5%), Чернівецької (9,8%), Івано-Франківської (8,3%), Хмельницької (7,3%), Тернопільської (6,3%) областей. Понад 650 підприємств, які планували релокувати свої потужності, відмовилися від переміщення через деокупацію територій, на яких вони розташовані.

Варто відзначити суспільну солідарність і самосвідомість власників, менеджерів й працівників підприємств, які на звільнених територіях самостійно відновлюють свої виробництва, дилерську мережу й інфраструктуру. Крім того, деякі трудові колективи згодні отримувати менший розмір заробітної платні, аби уникнути банкрутства своїх підприємств. У 2023 р., завдяки покращенню безпекової ситуації, деякі підприємства повертаються на попередні місця роботи. Йдеться про бізнес з Харківщини, Сумщини та Чернігівщини – таких компаній вже 44.

Поділяємо точку зору М. Зверякова, що сьогодні перед країною стоїть завдання повоєнного реформування вже створеної системи з деформованими ринковими механізмами [9, с. 20]. Сучасна економічна модель України, з одного боку, асимілює загальні закономірності світового соціально-економічного розвитку з зрілими ринковими механізмами, а з іншого – увібрала ринкові форми господарювання, що збереглися з радянської господарської системи. Тому О. Вітер, О. Килин і Н. Стручок зауважують, що приклади країн, які пройшли шлях післявоєнної відбудови, свідчать про відсутність єдиного рецепту відновлення економіки, він є особливим для кожної країни і залежить від її економічних, геополітичних і культурних особливостей [12, с. 19].

Україна, як країна-кандидат на вступ до Європейського Союзу, не має іншої моделі економічного відновлення і розвитку, окрім як виконання правил та вимог ЄС. Систематизація й деталізація концепцій відбудови національної економіки потребує комплексного підходу до розробки фінансової політики з урахуванням сутності й об'єктивної необхідності міжнародної співпраці в умовах глобалізації та цифрової трансформації світової економіки. Більшість вчених-економістів визнають, що світова економіка вступила в період глобальної локалізації виробництв, тому національна стратегія розвитку нашої країни має зосередитися на створенні умов для формування національних технологічних ланцюжків доданої вартості [2, с. 11].

Економіку України воєнного часу можна описати з точки зору трисекторальної моделі: умовний поділ на первинний сектор (сільське господарство, гірничодобувна промисловість), вторинний сектор (виробництво, включаючи будівництво) і третинний сектор (послуги). Зауважимо, що мобільність вторинного сектору є

низькою, оскільки вона залежить від довгострокових ланцюгів поставок, складів та логістичної інфраструктури. У 2022 р. щодо 2021 р. зменшилися обсяги будівництва (-68%), операції з нерухомим майном (-35%). Водночас у регіональному зрізі найбільший обсяг капітальних інвестицій у 2022 р. зафіксовано у Дніпропетровській області – 40,478 млрд грн, Київській – 31,169 млрд грн, Львівській – 26,161 млрд грн [22].

Вважаємо, що економіка у повоєнний час може мати наступну трисекторальну модель: первинний сектор (виробництво, включаючи будівництво; розвиток інфраструктури), вторинний сектор (послуги), третинний сектор (сільське господарство, гірничодобувна промисловість). Наші міркування базуються на діяльності секторальної робочої групи з інфраструктури в рамках роботи над Планом України для реалізації програми Ukraine Facility та розробки галузевих стратегій розвитку. Створення секторальних робочих груп є однією з активностей проєкту Good Governance Fund “Економічний хаб: ефективна політика управління публічними фінансами та візія зростання”, який реалізується за підтримки уряду Великої Британії (UK Aid).

Європейський Союз відіграє важливу роль у відновленні України і є торгівельним партнером. За перші шість місяців 2023 р. обіг товарів становив 27,6 млрд дол., порівняно з аналогічним періодом 2022 р., збільшився майже на 12% (2,9 млрд дол.); істотна частка цього експорту реекспортується до третіх країн через порти ЄС [23]. Український бізнес може використовувати деталі та сировину з 36 країн європейського та середземноморського регіону для виготовлення продукції, яка безмитно потраплятиме в ЄС.

Відновлення промислової інфраструктури в Україні стимулюватиме не тільки вітчизняну економічну активність, а й спри-

ятиме інтеграції з інфраструктурою країн Європейського Союзу. Серед пріоритетів відновлення та розвитку інфраструктури є розбудова якісної транспортної системи, інтегрованої до єдиної мережі ЄС, що потребує зростання її пропускної спроможності; розвитку альтернативних транспортних коридорів; розширення мережі екологічно чистого громадського транспорту; впровадження єдиних європейських стандартів регулювання галузі. Крім того, Україна продовжує роботу над сертифікацією продукції та ліцензуванням компаній, укладанням угод у сфері технічного регулювання (промисловим безвізом), що сприятиме виведенню більшої кількості промислової продукції на ринок ЄС.

Проєкти відновлення економіки мають стати важливими структурними елементами у формуванні ринку проєктів, оскільки ефективність і окупність проєктів має відповідати інтересам розвитку української економіки та вітчизняного бізнесу. Для забезпечення галузевої координації і проведення класифікації проєктів в промислово розвинених країнах при урядах створені відповідні департаменти (Major Projects Authority), які координують реалізацію проєктів національної значимості.

Залучення додаткових інвестицій в сектори технологічного розвитку і експортних галузей потребує вибору та розвитку спільних проєктів. Проблема адекватної оцінки привабливості проєктів відновлення потребує побудови моделі оцінювання об'єктів фінансування. Тому доцільно використовувати задачі експертного оцінювання та конкурсних змагань з метою пошуку інвестора. Суб'єктами управління ми вважаємо: власники проєктів – особи. Які розробили проєкт та мають надію знайти інвестора; експерти – особи, які аналізують та оцінюють проєктну заявку; інвестори – суб'єкти, які готові провести фінансування проєктів, в котрих

вони зацікавлені; організатори конкурсних змагань – особи, які організують процес оцінювання, враховуючи потреби інвесторів.

Системну теоретико-множинну модель задачі оцінювання проєктів та організації змагань подано наступним чином:

$$\{Pr, Ek, In, Ok, MC, MKRP, EV, F, U\}.$$

$Pr = (pr1; pr2; \dots; prn)$ – множина проєктів, які подають на розгляд групи експертів для пошуку інвестора;

$Ek = (ek1; ek2; \dots; ekm)$ – множина експертів, які беруть участь у розгляді проєктів;

$In = (in1; in2; \dots; ink)$ – множина інвесторів, які готові провести фінансування проєктів, в котрих вони зацікавлені;

$Ok = (ok1; ok2; \dots; okr)$ – множина організаторів змагань.

Крім цих осіб, необхідно врахувати наступні елементи нашої задачі:

MC – множина цілей важливості регіону, де буде реалізований проєкт, з урахуванням прийнятних ризиків;

$MKRP$ – нечітка модель оцінювання компетенцій команди реалізаторів проєкту з урахуванням ризиків;

EV – експертні висновки щодо можливості досягнення мети підвищення стійкості регіону шляхом реалізації проєкту за підтримки інвесторів з урахуванням їх цілей;

F – алгоритм прийняття рішень експертами;

U – модель агрегування вихідних даних для виведення рівня прийняття рішень доцільності фінансування проєкту.

Результат рішення задачі відобразимо:

$$EV = U\{F(Pr, Ek)U(MC, MKRP)\} \Rightarrow \{In; Pr\}.$$

Особливо актуальними є дослідження можливостей координації фінансування відбудови економіки як важливої складової сучасної моделі економічного розвитку з використанням відповідних інституціональних механізмів. М. Зверяков визнає необхідність подолання деіндустріалізації національної економіки і відновлення промисловості в сучасних рамках використання цифрових технологій [2, с. 4].

Нова Стратегія розвитку фінансового сектору – протистояння викликам війни у фінансовому секторі та підтримання відновлення економіки України визначає досягнення п'яти таких стратегічних цілей: макроекономічна стабільність, фінансова стабільність, фінансова система, яка працює на відновлення країни, сучасні фінансові послуги, інституційна спроможність регуляторів [24]. Стратегію розробляли за підтримки Проєкту USAID “Реформування фінансового сектору”. Незважаючи на війну, пріоритетним є рух до вступу України до ЄС та актуалізується продовження технологічного розвитку фінансових послуг у контексті подальшого розширення та забезпечення безбар'єрності фінансової інклюзії і кібербезпеки.

Важливою умовою відновлення і розвитку міжнародної виробничої кооперації є відкритість економіки. Ефективність як придбання товарів на світових ринках пояснюється теоріями абсолютних переваг А. Сміта, відносних переваг Д. Рікардо, надлишкового фактора виробництва Хекшера-Оліна. Ефективність розвитку міжнародної виробничої кооперації для відбудови економіки потребує формування організаційно-економічних умов для взаємодії на довгостроковій основі агентів міжнародних економічних відносин. Зауважимо, що в умовах глобальної напруженості регіональні торговельні альянси є менш орієнтованими на інтеграцію й більше – на дискримінацію. Тому США, Європейський Союз і Китай, беручи участь у таких альянсах, підтримують гнучкий підхід до посилення економічної інтеграції. Протягом 30 років відбулося зростання кількості регіональних торговельних угод з 50 у 1990 р. до понад 350 у 2023 р. [25].

Україна, перебуваючи у стані війни, має безпрецедентну підтримку країнами демократичного світу. Імплементатори

проєкту “Економічний хаб: ефективна політика управління публічними фінансами та візія зростання” (UK Aid) визнають, що для швидкого зростання економіки України потрібні фінансові стимули, зокрема міжнародні донорські кошти і гранти [26]. Іноземні партнери надали Україні 495 млрд грн у 2022 р. на забезпечення пріоритетних видатків через Цільовий фонд Світового банку (PEACE) (рис. 1).

Метою Проєкту PEACE in Ukraine є часткова компенсація видатків державного

бюджету, зокрема соціальних і гуманітарних, що не пов'язані зі сферою безпеки і оборони. ЄБРР є найбільшим інституційним інвестором і підтримує програму “Архітектура реформ в Україні”, тому зацікавлений стати одним із центрів післявоєнної реконструкції. У 2022 р. за участю ЄБРР були закумульовані донорські кошти, надані країнами, для фінансування пріоритетних сфер в Україні (рис. 2).

Вони були розподілені за такими пріоритетними сферами: сільське господарство

Рис. 1. Кошти, надані Україні через Цільовий фонд Світового банку в 2022 р. [27]

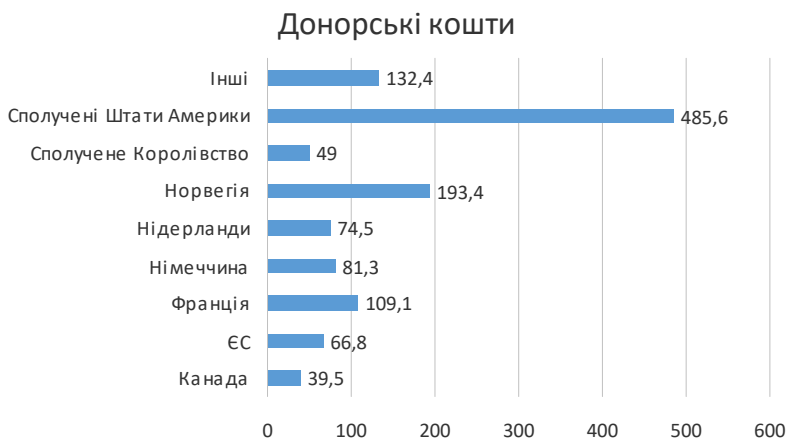

Рис. 2. Донорські кошти, надані країнами, для фінансування пріоритетних сфер в Україні в 2022 р. [29]

та продовольча безпека (23,2 млн євро), політичне реформування (15,6 млн євро), енергетика (693,1 млн євро), приватний сектор (35,2 млн євро), інфраструктура (116,1 млн євро), інші сфери (348,4 млн євро) [29].

У 2023 р. виконавча рада Міжнародного валютного фонду ухвалила чотирирічний пакет фінансування для України на суму 15,6 млрд дол., щоб допомогти країні задовольнити невідкладні фінансові потреби на тлі триваючої війни [28]. МВФ опублікував 19 структурних маяків, які Україна пообіцяла виконати в рамках цієї програми співробітництва. Зокрема, уряд розробляє “концептуальну записку” щодо реформування кадрової й компенсаційної політики, реалізації програми “5-7-9” із пропозиціями на орієнтацію на малі й середні підприємства шляхом поетапного виключення із програми великих компаній, посилення моніторингу й підтримки належних гарантій.

Європейська комісія пропонує створити спеціальний інструмент фінансування, обсягом майже 50 млрд євро, який забезпечить послідовну і гнучку підтримку України на період 2024–2027 рр. [30]. По-перше, така допомога базуватиметься на фінансовій підтримці держави у вигляді грантів і позик. По-друге, підтримка буде надаватися відповідно до Плану відновлення, реконструкції та модернізації країни, який підготує уряд України. По-третє, спеціальна інвестиційна структура для України буде призначена для залучення та мобілізації державних і приватних інвестицій для відновлення та реконструкції України на підтримку реалізації Плану. Це дасть змогу доповнити існуючі інструменти підтримки України.

Окремі методи й інструменти фінансування й стимулювання відновлення економіки слабо пов'язані між собою, тому доцільно, по-перше, вдосконалювати методи й інструменти пошуку нових джерел фінансування

відбудови економіки, надання державних гарантій за привабливими міжнародними проектами кредитів і фінансової підтримки для вітчизняних виробників. Ф. Буске вважає, що міжнародне співтовариство має вибрати варіанти фінансування, що сприяють миру й стабільності як глобальним суспільним благам, інститути, механізми й результати, які приносять користь не тільки одній групі країн, а й поширюються на поточні й майбутні покоління [17].

Для забезпечення фінансування відбудови економіки необхідно розширити перелік фінансових інструментів за рахунок: залучення інституціональних інвесторів; видачі дозволів територіальним громадам використовувати свої доходи для фінансування об'єктів відновлення; надання державних гарантій для компенсації специфічних ризиків. В Україні обговорюють запровадження нового інвестиційного інструменту, користувачами якого можуть стати власники особових середньострокових рахунків та особових довгострокових рахунків, які можуть відкривати інвестиційні компанії за запитом фізичних осіб. Відокремлений облік грошових коштів та цінних паперів сприятиме інвестиційній активності населення.

По-друге, інвестиційна активність має виявлятися не тільки з боку держави чи компаній з її участю. Цього недостатньо для переходу до інвестиційної моделі стимулювання відновлення економіки. Приватні інвестори мають стати стратегічними партнерами України у відбудові. Внесення змін в чинне законодавство (законопроект № 8138) щодо державної підтримки інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні має сприяти розширенню кола потенційних інвесторів і покращенню інвестиційного клімату [31].

До ключових змін варто віднести зменшення порогу заходу для інвестора

з 20 млн євро до 12 млн євро; окреслення нових сфер реалізації інвестиційних проєктів (IT-галузь); деталізацію умов проведення оцінки інвестиційного проєкту для унеможливлення проведення повторної оцінки; розширення способів державної підтримки проєктів. Так, для проєктів зі значними інвестиціями у разі підписання спеціального інвестиційного договору між інвестором та урядом України інвестори можуть отримувати значну державну підтримку (компенсацію частини витрат, звільнення від деяких зборів та податків). Крім того, у стимулюванні інвестиційної активності важливу роль мають відіграти неурядові установи, зокрема Українська рада бізнесу (УРБ).

Розробка концептуальних засад формування і функціонування механізму фінансування відновлення економіки потребує дотримання принципів прозорості, які мають особливості в умовах цифрової трансформації. Принципи та норми Європейського Союзу розроблені для розвинутих економік. Відповідно, Україна, як країна-кандидат на вступ до ЄС, є зацікавленою в інтеграції у внутрішній ринок Союзу.

План відновлення та розвитку під керівництвом України, презентований на Міжнародній конференції в Лугано, був визнаний основним рамковим документом, що задає напрямок процесу відновлення України. На конференції затвердили наступні принципи відновлення: партнерство; спрямованість на реформи; прозорість, підзвітність, верховенство права; демократична участь; залучення багатьох стейкхолдерів; гендерна рівність та інклюзія; сталий розвиток [32].

Аналіз сучасних теоретичних підходів до прозорості, а також способів досягнення прозорості економічних агентів відбудови потребує тісного взаємозв'язку і взаємовигідного супроводу між конкуренцією та економічним відновленням [11, с. 18–23]. Кабінет Міністрів України і державні регу-

лятори мають врегулювати бюрократичні процедури для досягнення координованих дій учасників відновлення економіки з урахуванням вимог прозорості.

Для України важливі внутрішні економічні реформи щодо верховенства права та подолання корупції. Національна концепція відновлення економіки має ґрунтуватися на чотирьох підходах:

- дотримання принципів відновлення економіки;
- розвиток господарського комплексу на середньо- і довгостроковий період із балансуванням міжгалузевих зв'язків і ресурсів;
- розширення переліку фінансових інструментів для стимулювання залучення міжнародних донорів, іноземних і приватних інвестицій. Позиції розвитку ринку віртуальних активів Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку узгоджує з Генеральним директором з питань фінансової стабільності, фінансових послуг і союзу ринків капіталу Європейської комісії (DG FISMA), зокрема щодо методології класифікації віртуальних активів і норм впровадження європейського Регламенту MiCA (The Markets in Crypto-Assets);
- встановлення переліку критеріїв для відбору проєктів, зокрема визначення їх потенційного внеску в розвиток національної економіки і врахування трендів цифрової трансформації.

Відновлення зруйнованого житла є актуальною і складною проблемою. В Україні високі показники житла, що перебуває у власності, були досягнуті у процесі приватизації державного житлового фонду. Проте сучасні реалії потребують не тільки відновлення зруйнованого майна, а й формування сектору соціального житла для підтримки постраждалих громадян. Також у процесі відновлення зруйнованого жит-

лового фонду необхідно враховувати дослідження С. Дж. Реддінг щодо кількісних моделей міст і моделювання нерівномірності розподілу економічної діяльності у містах, а також відмінностях у агломерації, транспортній інфраструктурі й екології [33, с. 78–89]. У повоєнний період зміниться просторовий розподіл економічної діяльності, тому це важливо враховувати у відновленні житла.

За аналітикою проєкту KSE Institute, на кінець квітня 2023 р. збитки житлового фонду, порівняно з лютим цього року, зросли на 1,2 млрд дол – з 53,6 млрд дол до 54,4 млрд дол; майже 158 тис. житлових будинків пошкоджено або зруйновано [34]. Інформацію щодо стану зруйнованої нерухомості збирають у спеціально створеній інформаційній базі – Реєстрі пошкодженого та знищеного майна (РПЗМ). По-перше, оцінити реальний масштаб збитків, завданих агресором власникам нерухомості, складно, оскільки реальна картина руйнувань постійно змінюється.

По-друге, онлайн-доступ до програми “еВідновлення” через “Дію”, Центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи), органи соціального захисту та нотаріусів дає змогу вчасно реєструвати інформацію про стан зруйнованої нерухомості. Зауважимо, що скористатися послугою можуть тільки верифіковані власники, тобто ті, хто вніс відповідні відомості до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (ДРРП). На кінець квітня 2023 р. ДРРП мав близько 10,7 млн записів, тобто лише 60% житла занесено у реєстр. Послуга Державної реєстрації прав на нерухоме майно доступна на порталі “Дія”.

У 2023 р. новий етап реалізації програми “еВідновлення” дає можливість отримати компенсацію українцям, чиє житло було зруйноване через повномасштабну війну. Послугу компенсації за зруйноване майно

розроблено Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури спільно з Міністерством цифрової трансформації за підтримки USAID / UK aid проєкту “Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/ TAPAS” і Світового банку.

По-третє, громадяни можуть отримати фінансову допомогу на ремонт пошкодженого житла за рішенням комісії органу місцевого самоврядування, яка затверджує суму компенсації і для цього враховує характеристики квартири (будинку): рік побудови, площу знищеного житла, клас об’єкта та середню вартість квадратного метра на вторинному ринку регіону.

Заслуговує на увагу пропозиція Всеукраїнської спілки виробників будматеріалів і Української спілки промисловців та підприємців, які пропонують здійснювати контрольований друк електронної (безготівкової) гривні та надавати її потерпілим українцям для відновлення або придбання будівельних матеріалів, ремонтних послуг і помешкань із вітчизняних будівельних матеріалів. Запропоновано встановлювати фіксовані ціни між Кабінетом Міністрів України та підприємствами-учасниками цієї програми.

Із жовтня 2022 р. для українців доступна державна пільгова іпотека на житло eОселя. За цей період 2475 українських родин придбали власні домівки на понад 3,4 млрд грн. Уряд розширив фінансування за програмою, і тепер скористатися вигідними іпотечними умовами у 2023 р. зможуть близько 10 тисяч сімей [35]. Для того, щоб отримати вигідні умови кредитування на житло, необхідно подати заяву в застосунку “Дія”.

Розглянемо перспективи придбання фінансово доступного житла громадянами України:

1. Важливо визначати, як показники фінансового становища українців впливають на міграційні процеси і можливості придбання фінансово доступного житла.

1.1. Провести аналіз за показниками (зокрема, за допомогою методу головних компонент): економічно активне населення у віці 15–70 років, тис. осіб; зайняте населення, тис. осіб; безробіття населення у віці 15–70 років, тис. осіб; кількість зареєстрованих безробітних тис.; кількість вакансій, тис.; середня тривалість пошуку роботи, місяців; сукупні ресурси домогосподарств, грн; сукупні витрати домогосподарств, грн за місяць на одне домогосподарство; частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами на місяць в розрахунку на одну особу нижче фактичного прожиткового мінімуму.

1.2. Визначити, які фактори (факторне навантаження) впливають на головні компоненти фінансування житла.

2. Оцінити вартість житла і його доступність на ринку житлової нерухомості: динаміка розвитку житлової нерухомості та її взаємозв'язок із соціально-економічним станом держави (правові аспекти); динаміка ринку нерухомого майна й іпотечного кредитування в Україні; кількість житлових об'єктів незавершеного будівництва в Україні; капітальні інвестиції населення, освоєні у будівництво житлової нерухомості в Україні; середні ціни на квартири в новобудовах (на прикладі м. Києва); індекси сезонності ціни на квартири в новобудовах; середні ціни виставлених на продаж квартир на вторинному ринку житла.

3. Сучасна практика іпотечного житлового кредитування в Україні і науково-методичні підходи до його адаптування для тимчасово переміщених осіб.

3.1. Законодавство і державне регулювання: Державна програма забезпечення молоді житлом; комплексна програма забезпечення житлом військовослужбовців, осіб рядового і командного складу органів внутрішніх справ, кримі-

нально-виконавчої системи, службових осіб митних органів та членів їх сімей; програма “Власний дім” – державне пільгове довготермінове кредитування індивідуальних сільських забудовників; програма надання державним службовцям, які відповідно до законодавства потребують поліпшення житлових умов, безвідсоткового кредиту для житлового будівництва або придбання квартир чи індивідуальних житлових будинків; Державна цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла; державна підтримка будівництва житла волонтерів й учасників АТО, сімей загиблих учасників АТО, російсько-української війни, а також вимушених переселенців.

3.2. Проаналізувати окремі характеристики державних програм сприяння молодіжному іпотечному кредитуванню і їх можливості застосування для тимчасово переміщених осіб. Визначити базисні тренди окремих характеристик державних програм.

3.3. Проаналізувати динаміку обсягів іпотечного житлового кредитування домашніх господарств в Україні; динаміку обсягів зведеного житла та заборгованості за іпотечними кредитами в Україні.

4. Дати пропозиції щодо типів доступного житла (зокрема, модульних будинків) і їх адаптивності до регіонів України. Доцільно виокремити відповідні кластери, до яких увійшли регіони, в яких спостерігалися схожі тенденції щодо фінансової та міграційної поведінки населення. Відповідно, фінансову політику домогосподарств у цих регіонах можна розробляти за одним сценарієм.

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. В умовах геополітичного протистояння у різних точках світу періодично виникають та тривають воєнні конфлікти різної

інтенсивності. В світовій економіці війни і конфлікти ведуть до фрагментації та регресу в торгівлі, потоках капіталу, міграції і нівелюють співробітництво між країнами. Стратегічними детермінантами протистояння воєнній агресії є захист суверенітету, національних інтересів та активізація європейської й євроатлантичної інтеграції України для збереження територіальної цілісності і можливості бути включеною в створення і розподіл глобальних суспільних благ.

2. В Україні воєнна агресія спричинила масштабні зміни в суспільстві, економіці та погіршення бізнес-клімату. Розробка галузевих стратегій розвитку має враховувати трансформацію трисекторальної моделі економіки та укладання угод у сегменті промислового безвізу, що сприятиме виведенню більшої кількості промислової продукції на ринок ЄС. Відновлення економіки потребує реалізації проєктів національної значимості, залучення додаткових інвестицій в сектори технологічного розвитку і експортних галузей, надання державних гарантій для компенсації специфічних ризиків. Важливо філософію спілкування з інвестором звести до investor-friendly, що характерно для цивілізованих економічних відносин.

3. Принципи та норми відновлення економіки мають супроводжуватися внутрішніми економічними реформами щодо верховенства права та подолання корупції. Прозорість у відборі проєктів зі значними інвестиціями, які дають змогу інвесторам отримувати значну державну підтримку, потребує встановлення переліку відповідних критеріїв, зокрема визначення їх потенційного внеску в розвиток національної економіки і врахування трендів цифрової трансформації.

4. Сучасні реалії потребують не тільки відновлення зруйнованого майна, а й формування сектору соціального житла для підтримки постраждалих громадян. Віднов-

лення деокупованих територій, обстеження пошкоджених і зруйнованих житлових будівель, а також спрощення дозвольно-реєстраційних процедур, які стимулюватимуть ремонт і будівництво житла, є складною проблемою, оскільки вимагають комплексного вирішення з урахуванням трендів нерівномірності розподілу економічної діяльності, зміни агломерації, транспортної інфраструктури й екології. Територіальні громади, бізнесові структури і громадяни повинні мати відкритий доступ до інтегрованої платформи бази даних всіх видів доступних для відновлення житла ресурсів як всередині держави, так і за її межами.

Список використаних джерел

1. Гесць В. М. До питання теорії і практики політики соціальної якості в повоєнній Україні. *Економіка України*. 2023. № 4. С. 3–22. https://doi.org/10.15407/econo_myukr.2023.04.003.
2. Зверяков М.І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. *Економіка України*. 2022. № 8. С. 3–19. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.003>.
3. Anna Belianska. *Macroeconomic uncertainty and capital-skill complementarity*. Working Paper. WPIEA2023155. 2023. 74 p.
4. Valderrama Laura. *Calibrating macroprudential policies in europe amid rising housing market vulnerability*. Working Paper. WPIEA2023075. 2023. 46 p.
5. Liu Yang. *Financial heterogeneity, investment and firm interactions*. Working Paper. WPIEA2023110. 2023. 41 p.
6. Oikonomou Myrto. *Migration, search and skill heterogeneity*. Working Paper. WPIEA2023136. 2023. 41 p.
7. Kamil Dybczak, Shiqing Hua, Mariusz Jar-muzek, Ruifeng Zhang, Yipei Zhang. *Household savings in selected southern European countries evidence from cross-country micro-level data*. Working Paper. No. WPIEA2023150. 2023. 50 p.

8. Крисоватий А. Воєнні реалії фіскального простору публічних фінансів України. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 1 (74). С. 8–30. DOI: [10.35774/SF2023.01.008](https://doi.org/10.35774/SF2023.01.008).
9. Зверяков М. І. Концепція соціального ринкового господарства в повоєнному відновленні України. *Економіка України*. 2023. № 3. С. 3–23. <https://doi.org/10.15407/economuukr.2023.03.003>.
10. Гриценко А. А. Національно укорінений розвиток економіки як локальна відповідь на глобальні гео економічні зрушення. *Економіка України*. 2023. № 4. С. 38–54. <https://doi.org/10.15407/economuukr.2023.04.038>.
11. Самоходський І. Аналіз міжнародного досвіду та найкращих практик щодо прозорості та підзвітної відбудови. USAID, 2022. 31 с.
12. Вітер О., Килин О., Стручок Н. Європейські стратегії післявоєнної відбудови економіки. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 16. С. 15–21. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.2>.
13. Alekseyenko L., Tulai O., Petrushenko Y., Kuznietsov A., Derkash J. Affordable housing for internally displaced persons: the priorities for investment and development in Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. 2021. № 18. P. 101–113. doi:10.21511/imfi.18(1).2021.09.
14. Охріменко О., Попов Р. Повоєнна відбудова України: потенціал та стратегія перетворень. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-7>.
15. Верховод Л. Війна та економіка: легальні та нелегальні практики отримання доходів. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2020. Том 23, № 8. С. 14–24. DOI: [10.15421/172071](https://doi.org/10.15421/172071).
16. Maggi Giovanni, Ralph Ossa. The political economy of international regulatory cooperation. *American Economic Review*. 2023. № 113. P. 2168–2200. DOI: [10.1257/aer.20200780](https://doi.org/10.1257/aer.20200780).
17. Franck Bousquet. Financing peace and stability. 2023. June 27. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Analytical-Series/financing-peace-and-stability-franck-bousquet>.
18. Cipriani Marco, Linda S. Goldberg, Gabrielle La Spada. Financial sanctions, SWIFT, and the architecture of the International payment system. *Journal of Economic Perspectives*. 2023. № 37. P. 31–52. DOI: [10.1257/jep.37.1.31](https://doi.org/10.1257/jep.37.1.31).
19. Санкції проти РФ. URL: <https://mf.gov.ua/sankciji-proti-rf>.
20. Як залучити великі кошти у відбудову. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/16/703253/>.
21. Програма релокації: за рік великої війни “переїхали” 800 компаній. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/03/2/697630/>.
22. Портал відкритих даних. URL: data.gov.ua.
23. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News>.
24. Нова Стратегія розвитку фінансового сектору: протистояння викликам війни у фінансовому секторі та підтримання відновлення економіки України. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nova-stratehiia-rozvytku-finansovoho-sektoru-protystoiannia-vyklykam-viiny-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrymannia-vidnovlennia-ekonomiky-ukrainy/>.
25. Michele Ruta. The rise of discriminatory regionalism. 2023. June. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/06/the-rise-of-discriminatory-regionalism-michele-ruta>.
26. Що буде з економікою України: три висновки з опитування експертів. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/15/703205/>.
27. Іноземні партнери надали Україні 495 млрд грн у 2022 році на забезпечення пріоритетних видатків через Цільовий фонд Світового банку. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/foreign_partners_provided_ukraine_with_uah_495_billion_in_2022_to_cover_priority_expenditures_through_the_world_banks_peace_project-3993.
28. МВФ додав ще 4 структурних маяки в програму EFF для України. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2023/07/7/702015/>.

29. The EBRD's role in Ukraine. URL : <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/overview.html>.
30. ЄС запропонує на підтримку України близько 50 млрд євро. URL : <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/yes-zaproponuye-na-pidtrymku-ukrayiny-blyzko-50-mlrd-yevro>.
31. Про внесення змін до Закону України "Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні". URL : <https://ips.ligazakon.net/document/JI08258I?an=1>.
32. На Міжнародній конференції в Лугано (Швейцарія) затвердили 7 принципів відновлення України. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-ua/razom/3522438-sim-principiv-vidnovlennia-ukraini-aki-zatverdili-v-lugano.html>.
33. Redding Stephen J. Quantitative urban models: from theory to data. *Journal of Economic Perspectives*. 2023. № 37. P. 75–98. DOI: [10.1257/jep.37.2.75](https://doi.org/10.1257/jep.37.2.75).
34. Експерти обговорюють концепт спрощеного судового механізму для підтвердження права власності на знищене чи пошкоджене майно. URL : <https://interfax.com.ua/news/interview/916603.html>.
35. Міністерство цифрової трансформації. URL : <https://thedigital.gov.ua/news>.
4. Valderrama, Laura (2023). *Calibrating macroprudential policies in Europe amid rising housing market vulnerability*. Working Paper. WPIEA2023075.
5. Liu, Yang (2023). *Financial heterogeneity, investment and firm interactions*. Working Paper. WPIEA2023110.
6. Oikonomou, Myrto (2023). *Migration, search and skill heterogeneity*. Working Paper. WPIEA2023136.
7. Kamil, Dybczak, Shiqing, Hua, Mariusz, Jarmuzek, Ruifeng, Zhang, Yipei, Zhang (2023). *Household savings in selected Southern European countries evidence from cross-country micro-level data*. Working Paper. WPIEA2023150.
8. Krysovaty, A. (2023). *Voienni realii fiskalnoho prostoru publichnykh finansiv Ukrainy [Military realities of the fiscal space of public finances in Ukraine]*. *Svit finansiv – World of Finance*, 1, 8–30. DOI: [10.35774/SF2023.01.008](https://doi.org/10.35774/SF2023.01.008).
9. Zveryakov, M. I. (2023). *Kontseptsia sotsialnoho rynkovoho hospodarstva v povoiennomu vidnovlenni Ukrainy [The concept of social market economy in the post-war reconstruction of Ukraine]*. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 3, 3–23. <https://doi.org/10.15407/econo myukr.2023.03.003>.
10. Hrytsenko, A. A. (2023). *Natsionalno ukorinenyi rozvytok ekonomiky iak lokalna vidpovid na hlobalni heoekonomichni zrushennia [Nationally rooted economic development as a local response to global geoeconomic shifts]*. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 4, 38–54. <https://doi.org/10.15407/econo myukr.2023.04.038>.
11. Samokhodskyi, I. (2022). *Analiz mizhnarodnoho dosvidu ta naikraschykh praktyk schodo prozoroї ta pidzvitnoї vidbudovy [Analysis of international experience and best practices regarding transparent and accountable reconstruction]*. *US-AID*, 31 [in Ukrainian].
12. Viter, O., Kylin, O., Struchok, N. (2023). *Yevropeyski stratehii pisliavliennoi vidbudovy ekonomiky [European strategies of post-influence economic reconstruction]*. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Ekonomika – Taurian Scientific Bulletin*. Eco-

References

1. Geets, V. M. (2023). *Do pytannia teorii i praktyky polityky sotsial'noi iakosti v povoiennij Ukraini [To the issue of theory and practice of social quality policy in post-war Ukraine]*. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 4, 3–22. <https://doi.org/10.15407/econo myukr.2023.04.003>.
2. Zveryakov, M. I. (2022). *Formuvannia modeli ekonomichnoho rozvytku v novykh istorychnykh realiakh [Formation of a model of economic development in new historical realities]*. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 8, 3–19. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.003>.
3. Anna, Belianska (2023). *Macroeconomic uncertainty and capital-skill complementarity*. Working Paper. WPIEA2023155.

nomics, 16, 15–21. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.2>.

13. Alekseyenko, L., Tulai, O., Petrushenko, Yu., Kuznietsov, A., Derkash, Ju. (2021). Affordable housing for internally displaced persons: the priorities for investment and development in Ukraine. In *Investment Management and Financial Innovations*, 18, 101–113. [doi:10.21511/imfi.18\(1\).2021.09](https://doi.org/10.21511/imfi.18(1).2021.09).

14. Okhrimenko, O., Popov, R. (2022). Povoienna vidbudova Ukrainy: potentsial ta stratehiia peretvoren [Post-war reconstruction of Ukraine: potential and strategy of transformations]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-7>.

15. Verkhovod, L. (2020). Viina ta ekonomika: lehalni ta nelehalni praktyky otrymannia dokhodiv [War and economy: legal and illegal revenue-making practices]. *Naukovo-teoretychnyi almanakh Hrani – Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 23, 8, 14–24. [DOI: 10.15421/172071](https://doi.org/10.15421/172071).

16. Maggi, Giovanni, Ralph, Ossa (2023). The political economy of international regulatory cooperation. *American Economic Review*, 113, 2168–2200. [DOI: 10.1257/aer.20200780](https://doi.org/10.1257/aer.20200780).

17. Franck Bousquet. *Financing peace and stability* (2023). Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Analytical-Series/financing-peace-and-stability-franck-bousquet>.

18. Cipriani, Marco, Linda, S., Goldberg, Gabriele, La, Spada (2023). Financial sanctions, SWIFT and the architecture of the international payment system. *Journal of Economic Perspectives*, 37, 31–52. [DOI: 10.1257/jep.37.1.31](https://doi.org/10.1257/jep.37.1.31).

19. Sanktsii proty RF [Sanctions against the Russian Federation]. Available at: <https://mfa.gov.ua/sankciji-proti-rf>.

20. Yak zaluchyty velyki koshty u vidbudovu [How to attract large funds for reconstruction]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/16/703253/>.

21. Prohrama relokatsii: za rik velykoi viiny “pereikhaly” 800 kompanii [Relocation program: 800 companies “moved” during the year of the

Great War]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/03/2/697630/>.

22. Open Data Portal. Available at: data.gov.ua.

23. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy [Ministry of Economy of Ukraine]. Available at: <https://www.me.gov.ua/News>.

24. Nova Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru: Protystoiannia vyklykam viiny u finansovomu sektori ta pidtrymannia vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [New strategy for the development of the financial sector: Confronting the Challenges of the War in the Financial Sector and Supporting the Recovery of Ukraine’s Economy]. Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/nova-stratehiia-rozvytku-f finansovoho-sektoru-protystoiannia-vyklykam-viiny-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrymannia-vidnovlennia-ekonomiky-ukrainy/>.

25. Michele Ruta. The rise of discriminatory regionalism. June 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/06/the-rise-of-discriminatory-regionalism-michele-ruta>.

26. Shcho bude z ekonomikoiu Ukrainy: try vysnovky z opytuvannia ekspertiv [What will happen to Ukraine’s economy: three conclusions from a survey of experts]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/15/703205/>.

27. Inozemni partnery nadaly Ukraini 495 mlrd hrn u 2022 rotsi na zabezpechennia pryoritetnykh vydatkiv cherez Tsilovyi fond Svitovoho banku [Foreign partners provided Ukraine with UAH 495 billion in 2022 to support priority expenditures through the World Bank Trust Fund]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/news/foreign_partners_provided_ukraine_with_uah_495_billion_in_2022_to_cover_priority_expenditures_through_the_world_banks_peace_project-3993.

28. MVF dodav shche 4 strukturnykh maiaky v prohramu EFF dlia Ukrainy [The IMF added 4 more structural beacons to the EFF program for Ukraine]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2023/07/7/702015/>.

29. The EBRD’s role in Ukraine. Available at: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/overview.html>.

30. YeS zaproponuie na pidtrymku Ukrainy blyzko 50 mlrd yevro [The EU will offer about 50 billion euros to support Ukraine]. Available at: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/yes-zaproponuye-na-pidtrymku-ukrayiny-blyzko-50-mlrd-yevro>.

31. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro derzhavnu pidtrymku investytsiinykh proektiv iz znachnyimi investytsiiami v Ukraini" [On Amendments to the Law of Ukraine "On state support of investment projects with significant investments in Ukraine"]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/JI08258I?an=1>.

32. Na Mizhnarodnii konferentsii v Luhano (Shveitsariia) zatverdyl 7 pryntsyypiv vidnovlennia Ukrainy [At the International conference in Lugano (Switzerland), 7 principles of restoration of Ukraine were approved]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3522438-sim-principiv-vidnovlenna-ukraini-aki-zatverdili-v-lugano.html>.

33. Redding, Stephen, J. (2023). Quantitative urban models: from theory to data. *Journal of Economic Perspectives*, 37, 75–98. DOI: [10.1257/jep.37.2.75](https://doi.org/10.1257/jep.37.2.75).

34. Eksperty obhovoriuiut kontsept sproshchenoho sudovoho mekhanizmu dlia pidtverdzhennia prava vlasnosti na znyshchene chy poskodzhene maino [Experts are discussing the concept of a simplified judicial mechanism to prove ownership of destroyed or damaged property]. Available at: <https://interfax.com.ua/news/interview/916603.html>.

35. Ministerstvo tsyvrovoi transformatsii [Ministry of Digital Transformation]. Available at: <https://thedigital.gov.ua/news>.